

Mededelingen van de Nederlandse Vereniging van Boseigenaren

REDE VAN DE VOORZITTER VAN DE NEDERLANDSE
VERENIGING VAN BOSEIGENAREN, Ir J. W. HUDIG, OP DE
ALGEMENE LEDENVERGADERING VAN 13 MEI 1960

Dames en heren,

Voor het vaststellen van deze vergadering hebben wij een dag in het midden van mei uitgekozen. De toevallig gekozen dag, vrijdag de dertiende, lijkt mij vandaag bijna symbolisch voor de toestand waarin onze bosbouw thans verkeert.

In de eerste plaats de grote droogte in 1959. Deze was in het voorjaar voorafgegaan door nachtvorst, die plaatselijk reeds belangrijke schade had aangericht. Vele jonge aanplantingen en ook oudere opstanden zijn geheel afgestorven of hebben ernstige schade geleden. Daarnaast is de aanwas veel geringer geweest dan normaal. Uit onderzoeken van het Staatsbosbeheer is overigens gebleken, dat ook enige natte jaren na de oorlog geen gunstige invloed op de aanwas hebben gehad. De vooruitzichten zijn dit jaar weer niet gunstig. Het voorjaar was tot nu toe weer droger dan normaal. In april was de neerslag de helft van normaal en deze maand heeft het nog helemaal niet geregend.

Een tweede factor van grote betekenis is misschien nog verontrustender, met name de sterke daling van de houtprijzen. Het Staatsbosbeheer stelde een grafiek samen over de opbrengstprijzen per m³ van de eigen verkoop. Het betreft hier gemiddeld ruim 10.000 m³ per maand. Naast de natuurlijk gedurende een jaar sterk schommelende m³ prijzen is ook het zogenaamd maandelijks voortschrijdende gemiddelde uitgezet. Hieruit blijkt een prijsval van begin mei 1958 tot eind 1959 van ongeveer f 35 tot rond f 29; derhalve bijna 20 % gemiddeld voor alle sortimenten. Gelukkig ziet het er naar uit, dat er thans een geringe stijging volgt. De oorzaak van deze prijsdaling moet voor een groot deel worden gezocht in de moeilijkheden bij de afzet, als gevolg van een gewijzigde vorm van houtgebruik. Diegenen onder U, die verleden jaar te Dordrecht onze algemene ledenvergadering bijwoonden en daarna ook het bezoek aan de spaanderplatenfabriek, zullen zeker onder de indruk gekomen zijn van het feit, dat men thans met in het algemeen minderwaardige houtsoorten een goed vervangingsproduct van gezaagd hout kan maken.

Het is echter te hopen, dat bij de thans heersende hoogconjunctuur de houtprijzen verder zullen verbeteren, daar, en dit is de derde factor, de kosten steeds blijven stijgen, in het bijzonder de kosten van de arbeidslonen. In de eerste plaats deed de invoering van de werkclassificatie de uurlonen vrij sterk stijgen. Daar echter tegelijkertijd een arbeidstijdverkortung werd ingevoerd, was de stijging der weklonen geringer. In de

tweede plaats is op 1 april van dit jaar de nieuwe huurtoeslag ingevoerd, welke minimaal f 3,50 per arbeider per week bedraagt in de laagste gemeenteklasse en in de derde plaats zullen wij in verband met de verhoging van de lonen, zoals deze de laatste maanden in bijna alle bedrijfstakken is ingevoerd, ook voor de bosbouw rekening moeten houden met een loonsverhoging, die niet veel zal afwijken van de loonsverhoging, die de landarbeiders zojuist hebben ontvangen. Het bestuur is van oordeel, dat een dergelijke loonsverhoging ook voor de bosarbeiders noodzakelijk is, omdat het anders onmogelijk zal zijn nog goede arbeiders voor de bosbouw aan te trekken of te behouden. Het bestuur is er zich daarbij van bewust, dat de vooruitzichten voor een rendabele bosexploitatie in de nabije toekomst allesbehalve rooskleurig zijn.

Tenslotte als vierde factor wil ik noemen de buitengewoon hoge prijzen, die op het ogenblik door speculanten en buitenlanders voor beboste gronden worden betaald. Voor die boscijner, die voornemens is zijn bossen te verkopen, is dit een voordeel, doch voor de anderen heeft dit het grote nadeel, dat de inspecteurs van belasting bij de waardebepaling van het bezit voor de vermogens- en de successiebelasting zich mede richten naar deze hoge prijzen. Een groot deel van de fiscale voordelen van de Natuurschoonwet gaat op deze wijze verloren. Met name de successiebelasting maakt onder de huidige omstandigheden het in stand houden van het particuliere bosbezit vrijwel onmogelijk. Een ontwikkeling, die gelukkig niet alleen in onze kring maar ook elders zeer wordt betreurd. Daarnaast blijft de omzetbelasting een zware druk.

Ik noemde dus 4 factoren: de droogte, de lage prijzen, de hoge lonen en de belastingdruk. Ik wil nu nagaan welke maatregelen zouden kunnen worden getroffen. In de eerste plaats ten aanzien van de droogteschade.

Zowel in ons bestuur als in het bestuur van het Bosschap is overwogen door middel van een uitgebreide enquête de schade objectief te doen vaststellen, teneinde vervolgens aan de hand hiervan een tegemoetkoming van de overheid te vragen. Op grond van deskundige adviezen zijn wij tot de conclusie gekomen, dat een objectieve vaststelling van de schade niet mogelijk is. Bovendien waren wij weinig hoopvol gestemd ten aanzien van een schadevergoedingsregeling. Men verwijst thans wel naar de landbouw, waar een tegemoetkoming wordt gegeven. De regeling in de landbouw is als volgt:

Daar waar de oogstderiving meer dan 50% bedraagt en dat zijn 91.000 ha, wordt een tegemoetkoming van f 100 per ha gegeven en daar waar de oogstderiving 35 tot 50% bedraagt en dat zijn 253.000 ha, is de tegemoetkoming f 50 per ha. Er zijn echter nog twee voorwaarden aan deze regeling verbonden. Niet in aanmerking voor een uitkering komen zij, die aangeslagen zijn in de vermogensbelasting en evenmin in aanmerking komen zij, die in de drie afgelopen jaren gemiddeld per jaar meer dan f 1.000 inkomstenbelasting hebben moeten betalen. Op grond van deze restricties zijn 52.000 ha uitgeschakeld. Daarnaast heeft het Landbouwschap zeer onlangs de beschikking gekregen over f 2.000.000, waarvoor de zojuist genoemde normen niet gelden en die gebruikt kunnen worden als een tegemoetkoming in de meest schrijnende gevallen.

Het is dus duidelijk, dat naar bovengenoemde maatstaven geen bosbezitter voor een tegemoetkoming in aanmerking zou komen. Wat voor ons wel van belang is, is dat wij trachten lering te trekken uit de ervaringen,

die in 1959 zijn opgedaan. Door het Bosbouwproefstation wordt thans een onderzoek ingesteld om na te gaan bij welke houtopstanden en op welke gronden de schade in hoofdzaak is opgetreden. Een juist beeld hieromtrent is pas te verkrijgen aan het eind van deze zomer, omdat dan pas is te zien waar en in welke mate de opstanden zich nog hebben hersteld. Het is nu onze bedoeling om deze regionale bijeenkomsten, die in september of oktober plaatsvinden, geheel aan dit onderwerp te wijden, waarbij het Bosbouwproefstation zijn medewerking heeft toegezegd. We hopen, dat door deze voorlichting eventueel na de oorlog gemaakte fouten in de toekomst kunnen worden vermeden.

Ten aanzien van het tweede punt, de prijzen, merkte ik reeds op, dat deze afhankelijk zijn van de afzetmogelijkheden. Nu is het voor een industrieel bedrijf reeds moeilijk om de afzetmogelijkheden op langere termijn met zekerheid te schatten en ook in de landbouw ondervindt men dezelfde moeilijkheden; voor de bosbouw, waar men met zeer lange productieperioden heeft te maken, zijn de moeilijkheden uiteraard nog veel groter. Toch zijn er wel interessante cijfers te krijgen.

Zo hebben wij van de Staatsmijnen cijfers gekregen over het gebruik van stouthout. Hierbij is gebleken, dat het houtgebruik per 1.000 ton netto kolenproductie de laatste jaren sterk is gedaald. In 1955 bedroeg dat 18,1 m³, in 1956 18,4 m³, in 1957 nog 18 m³ en in 1958 daalde dit tot 16,8 m³, in 1959 tot 15,3 m³, derhalve van ruim 18 m³ gemiddeld in de jaren 1955, 1956 en 1957 tot 15,3 m³ in 1959. Zo is er ongetwijfeld meer materiaal te verzamelen, dat een aanwijzing zou kunnen geven over de ontwikkeling van het houtgebruik en de afzetmogelijkheden.

Voor een desbetreffend onderzoek is natuurlijk veel ervaring nodig. Op het gebied van de marktanalyse zowel in de landbouw als in de bosbouw heeft men in Nederland nog betrekkelijk weinig gedaan. Dit onderzoek zal echter voor de landbouw door een nieuwe afdeling van het Landbouw-Economisch Instituut worden aangepakt, waarbij men zal steunen op de buitenlandse ervaring. Voor de bosbouw is naast economisch inzicht ook bosbouwkundige kennis noodzakelijk. Een oplossing zou kunnen zijn, het benoemen van een bosbouwkundig ingenieur bij het Landbouw-Economisch Instituut, die daar zijn economische achtergrond vindt en die gedetacheerd zou worden bij het Bosbouwproefstation. Het is te hopen, dat dit mogelijk is voor gemeenschappelijke rekening van overheid en Boschap en dat thans eindelijk hierover een beslissing wordt genomen.

Een dergelijk onderzoek kan zich uiteindelijk niet beperken tot het verzamelen van binnenlandse gegevens. Op mijn verzoek heeft dan ook het Centrale Comité van de verenigingen van bouseigenaren in de E.E.G. aan de Commissie van de E.E.G. verzocht voor het E.E.G.-gebied een dergelijk onderzoek te willen instellen. Bij monde van de heer Rabot, de rechterhand van de heer Mansholt, heeft men medegedeeld, dat men van mening was, dat dit zeker een taak voor de Commissie zou zijn, met name voor de nieuwe functionaris, die ten behoeve van de bosbouw is aange trokken. Op deze wijze kan een dergelijk onderzoek van algemene betekenis worden.

Een eerste stap, noodzakelijk voor dit onderzoek, is het verkrijgen van meer nauwkeurige gegevens over de houtproductie, verdeeld naar sortimenten, die in Nederland in de eerstvolgende jaren kan worden verwacht. Een dergelijk onderzoek wordt thans reeds door het Bosbouwproefstation

verricht in opdracht van een industriële onderneming. Dit is tevens van het allergrootste belang, indien men meer propaganda wil maken voor het gebruik van inlands hout. Zoals U reeds in het jaarverslag heeft kunnen lezen, is er een samenwerking tot stand gekomen tussen de Algemene Vereniging Inlands Hout en het Bosschap. Het is hierbij de bedoeling, dat voor gezamenlijke rekening een deskundige wordt aangesteld, die bij architecten, Rijk en Gemeenten moet wijzen op de mogelijkheden voor het gebruik van inlands hout. Te vaak wordt nog het inlandse hout ten onrechte als inferieur beschouwd. Deze voorlichting zal door houttechnisch onderzoek moeten worden gesteund.

Beide activiteiten, die van de marktanalyse en van de houtvoorlichting, zullen, naar wij hopen, gegevens verschaffen over de te verwachten toekomstige afzetmogelijkheden. Het onderzoek, zowel in de landbouw als in de bosbouw, is altijd sterk technisch ingesteld geweest, in de eerste plaats gericht op maximale quantitative opbrengsten.

In verband met de afzetmogelijkheden en met de steeds stijgende lonen — dus de derde factor — rijst echter de vraag, of een andere exploitatievorm niet betere economische resultaten zou kunnen geven. Ook hier ligt een taak voor de eventueel straks bij het L.E.I. aangestelde en bij het Bosbouwproefstation gedetacheerde bosbouwkundige. Indien bijvoorbeeld zou blijken, dat door minder gebruik van mijnhout enerzijds en door een mindere belangstelling voor dunner zaaghout anderzijds, afzetgebieden zijn verloren gegaan, dient er worden onderzocht of een andere wijze van aanleg en een andere omlooptijd, niet noodzakelijk is. Daarnaast zal het nodig zijn door voorcalculaties vergelijkingen te maken van de aanlegkosten van verschillende houtsoorten.

Verder zou een onderzoek kunnen worden verricht over de rentabiliteit van onderbeplanting, de rijenafstand en vele andere onderwerpen, die ten nauwste samenhangen met de afzetmogelijkheden en verplegingskosten, dus met de economische kant van de technische maatregelen. Want de bosbouw zal evenals ieder andere bedrijfstak naast technische verbeteringen, zoals het gebruik van goed uitgangsmateriaal, arbeidssparende methoden moeten ontwikkelen en invoeren om stijgende loonkosten te bestrijden. Op korte termijn zal men van dit werk niet teveel mogen verwachten. Uiteindelijk zijn zij voor de vooruitgang van onze bosbouw onontbeerlijk.

Het onderzoek van de gemeten tarieven wordt voortgezet, ofschoon de financiële moeilijkheden van het Rijk een snelle ontwikkeling afremt. Mechanisatie en goed onderwijs van de bosarbeiders dienen blijvend te worden bevorderd. Het bestuur heeft zich in het verleden ook wel bezig gehouden met de vraag of garantieprijsen, dan wel algemene subsidies gewenst zouden zijn. Beide vormen van overheidssteun zouden, zo zij verwezenlijkt zouden kunnen worden, een nog verder overheidsingrijpen waarschijnlijk maken. Tegen garantieprijsen, die de prijzen kunstmatig hoog houden, bestaat bovendien het bezwaar, dat deze kunstmatig hoge prijzen het gebruik van vervangende materialen sterk zouden bevorderen, dus uiteindelijk een nadeel zouden opleveren. Subsidies hebben het bezwaar, dat zij ieder jaar weer op de begroting moeten worden opgevoerd en goedgekeurd. Dit is dus een zeer onzeker element. Tijdens de landbouwcrisis van het einde der vorige eeuw heeft men bewust steunmaatregelen voor de landbouw afgewezen en gekozen voor onderzoek en voor-

lichting. De Nederlandse landbouw dankt hieraan voor een groot deel zijn hoge peil van thans. Voor de bosbouw geloof ik, dat wij ook in de eerste plaats de oplossing in deze richting moeten zoeken. Onderzoek, technisch en economisch, arbeidsrationalisatie, mechanisatie en voorlichting. Wanneer wij in dit opzicht een ander standpunt innemen dan de landbouw nu, houdt dit tevens in, dat ook op andere punten een vergelijking tussen bosbouw en landbouw niet opgaat.

Daar waar recreatiebevorderende maatregelen worden genomen of daar waar ter voorkoming van schade door recreatie uitgaven moeten worden gedaan, kan een subsidie wel op zijn plaats zijn.

Anders ligt het met de fiscale maatregelen. De Natuurschoonwet voldoet niet geheel meer aan de gestelde eisen. Door het optrekken van de waarde tot veel te hoge bedragen rijst de vraag, of juist de successiebelasting, ook indien dit slechts een matige is, toch niet op de duur het einde zal betekenen van het traditionele particuliere familie-bosbezit.

Ook door personen en instanties, die niet rechtstreeks tot onze kring behoren, wordt thans onderkend, dat het particuliere bosbezit door deze ontwikkeling wordt bedreigd, terwijl door hen wordt ingezien, dat dit zeer grote gevaren voor het voortbestaan van ons zo bescheiden bosareaal meebrengt. Wij hopen dat het zal gelukken ook de overheid te overtuigen van de noodzakelijkheid de fiscale druk op het bosbezit en de landgoederen te verlichten. Dit geldt zowel voor de directe belastingen als voor de omzetbelasting.

Dit dames en heren, waren zo enkele punten, die ik in het midden wilde brengen waarover wij mogelijk tijdens de vergadering verder kunnen discussiëren. En hierbij verklaar ik de vergadering voor geopend.
